

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

МАТЕРІАЛИ

III науково-практичної конференції аспірантів та здобувачів
наукового ступеню PhD (доктор філософії)

29 травня 2019 року

Миколаїв * НУК * 2019

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра філософії та культурології

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

III науково-практична конференція аспірантів та здобувачів наукового
ступеню PhD (доктор філософії)

29 травня 2019
року

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
кафедра філософії та культурології
пр-т Героїв України, 9*

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Миколаїв 2019

ЗМІСТ

<i>Мартиченко Я.О.</i> Глобальні проблеми людства та їх вплив на людські цінності	4
<i>Ільницький В.В.</i> Економічний аспект як постійна складова глобальних проблем суспільства	8
<i>Ключник В.С.</i> Ключові питання етики нанотехнології	12
* <i>Сенотрусова Н.О.</i> Методологічна концепція критичного раціоналізму Карла Поппера	15
<i>Клименко А.М.</i> Наукова революція як етап розвитку науки	18
* <i>Діасамідзе Б.Т.</i> Наукове знання, статус креативного класу, філософія інженерії у постіндустріальному суспільстві	22
* <i>Карімбердієв Р.В.</i> Нелінійний стиль мислення та його імплементація у структуру агентської роботи як частини морської інфраструктури	26
<i>Жежело А.О.</i> Проблема взаємозв'язку між філософією і наукою: історія і сьогодення	31
* <i>Старков І.М.</i> Розвиток науки в концепції Т. Куна	35
* <i>Осадченко Ю.В.</i> Свобода наукового пошуку та проблема відповідальності вченого .	38
<i>Пирогов М.Р.</i> Соціально-екологічні наслідки розвитку техніки та технологій	40
<i>Зосіменко А.Ю.</i> Суб'єктність дослідника в умовах розвитку науки і техніки	44
<i>Лебедєв Д.О.</i> Теореми Геделя про неповноту	47
<i>Соценко В.В.</i> Філософія техніки ХХ ст.	51
<i>Дончик Т.О.</i> Філософія числа як взаємозв'язок філософії та математики у вченні Платона	54
<i>Бобильов І.О.</i> Філософська герменевтика та проблема "герменевтичного кола"	61
<i>Дядюра Є.Ю.</i> Цивілізація, людина, техніка	64

УДК 101.1/13

РОЗВИТОК НАУКИ В КОНЦЕПЦІЇ Т. КУНА

© Старков І.М., асп., Патлайчук О.В., к.ф.н., доц., Гончарова О.О., к.ф.н., ст. викл.
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
igorstark21@gmail.com, oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua, hamisek@ukr.net

Анотація. Великий внесок в філософію науки зробили автори періоду постпозитивізму, описуючи її етапи розвитку та роль вченого в науці. Томас Кун розгорнуто дав своє представлення о розвитку науки в своїй роботі «Структура наукових революцій», та надав своє представлення таким термінам, як «парадигма» та «дисциплінарна матриця».

Ключові слова: постпозитивізм; парадигма; нормальна наука; зріла наука; аномалії в науці; наукові революції.

Вступ. З появою такого феномена культури як наука, питання її розвитку вивчалися багатьма філософами, методологами і істориками науки. Наукова революція вносить величезні реконструкції в метод теоретичного дослідження, а також в досить невеликий проміжок можуть кардинально змінити теорії, які до цього вважалися істинними. Методи представляють деякий кут зору, під яким вчений сприймає світ, тобто являють собою тип раціональності. Кожному пласту історичного наукового часу притаманні свої типи раціональності, які по-іншому слід назвати парадигмою. Для кожного нового типу раціональності притаманно не тільки зайняти місце старого типу, але при цьому увібрати в себе все найкраще від ідей, який були під час існування старого типу раціональності.

Багато авторів описували розвиток науки, в період постпозитивізму яскравими прикладами можна назвати Карла Поппера, Імре Лакатоса, Пола Фейєрабенда і Томаса Куна. Роботи цих авторів несуть великий внесок до філософії науки та мають інтерес науковців, їх тлумачення і погляди розглядаються і по сьогодні. [5]

Т. Кун вважав образ науки, що розвивається - відступом від класичного раціоналізму, спроба вмістити раціональність в ряду людських пристрастей і особливостей конкретних культурних епох. Власне, сам Т. Кун зробив невелику наукову революцію в філософії та історіографії науки.

Основна частина. Основна думка Т. Куна полягає в тому, що в розвитку наукового знання особливу роль відіграє діяльність наукового співтовариства. Визначальне значення належить не нормам логіки, методології, а парадигмі, тобто сукупності переконань, цінностей, технічних засобів, прийнятих науковим співтовариством і забезпечують наукову традицію. Парадигма за своїм змістом ширше теорії і ширше науково-дослідних програм. Якщо та чи інша парадигма панує неподільно, то в наявності період нормальної науки. Руйнування парадигми призводить до наукової революції. Кожна парадигма має свої критеріями раціональності, вони не є універсальними. Парадигми неспівмірні один з одним, між ними немає скільки-небудь безпосередній логічної наступності. Нова парадигма скасовує попередню.

У своїй роботі "Структура наукових революцій" Т. Кун досить повно розвинув ідею про те, що науку слід сприймати як явище, що проходить через періодичні революції, звані в його

термінології "змінами парадигм". Таким чином, в його роботі обговорюються питання нормальної науки, коли кожне нове відкриття піддається поясненню з позицій панівної теорії, питання кризи в науці, появи аномалій, тобто непояснених фактів, питання, що стосуються реакції наукового співтовариства на кризову ситуацію, що передусе революції, а також питання критеріїв вибору тієї чи іншої конкуруючої парадигми.

На думку автора будь-яка наука проходила етапи допарадигмального періоду, зрілої науки, нормальної науки і наукової революції. Де допарадигмальний період у розвитку науки характеризується наявністю великої кількості шкіл і різних напрямків. Кожна школа по-своєму пояснює різні явища і факти, що лежать в руслі конкретної науки, причому в основі цих інтерпретацій можуть перебувати різні методологічні та філософські передумови. Потім на зміну приходить зріла наука, коли перемога певної парадигми тягне за собою поступове зникнення конкуруючих шкіл, що пов'язано значною мірою із зверненням їх членів до нової парадигми. Після чого настає «нормальна наука», цей терміном автор називає дослідження, міцно спирається на одне або кілька минулих наукових досягнень, які протягом деякого часу визнаються певним науковим співтовариством як основа для розвитку, тобто це дослідження в рамках парадигми і спрямоване на підтримку цієї парадигми. [3].

Нормальна наука не ставить за собою мету створення нової теорії, і успіх в нормальному науковому дослідженні полягає не в цьому. Дослідження в нормальній науці спрямоване на розробку тих явищ і теорій, існування яких парадигма свідомо припускає. Проте нові явища знову і знову відкриваються науковими дослідженнями, а радикально нові теорії знову і знову винаходяться вченими. За словами Т. Куна відкриття починається з усвідомлення аномалії, тобто з встановлення того факту, що природа якимось чином порушила навіяні парадигмою очікування, що направляють розвиток нормальної науки. [1]

Таким чином, будь-яка криза починається з сумніву в існуючій парадигмі і подальшого розхитування правил дослідження в рамках нормальної науки. Всі кризи закінчуються одним з трьох можливих результатів. Іноді нормальна наука доводить свою здатність вирішити проблеми. При сформованому стані речей вирішення проблеми може не передбачається, так що не допоможуть навіть радикально нові підходи. Проблема відкладається в сторону, сподіваючись на її рішення новим поколінням вчених або за допомогою досконаліших методів. Нарешті, можливий третій випадок, коли криза вирішується з виникненням нової теорії для пояснення аномалій і подальшої боротьбою за її прийняття в якості нової парадигми. Цей останній спосіб завершення кризи Кун і називає науковою революцією.

Зазвичай пропонується безліч значень і тлумачень результатів емпіричних досліджень, вчені виявляють тенденцію кожен раз пропонувати власну інтерпретацію спостережень.

У своїй роботі Кун наводить безліч яскравих прикладів несумісності попередньої та подальшої теорій: доньютонівське уявлення про рух і теорія Ньютона, теорія флогістону і теорія хімічної будови Дальтона, теорія Ньютона і Ейнштейна [2].

Теза про «неспівмірності теорій», сформульована Т. Куном і П. Фейерабендом. У своїх міркуваннях вони виходили з того, що кожна нова фундаментальна теорія, пояснюючи той же емпіричний матеріал з різних онтологічних підстав, має принципово інший понятійний апарат. Навіть в тому випадку, коли використовуються одні й ті ж терміни, вони отримують інший зміст. [4]

Наукова революція являє собою зміну не тільки методу теоретичного дослідження, а також змін і витіснення теорій, які вважалися істинними. Об'єкти, що володіють новизною,

закликають до новизни і точок зору, а також бачення дійсності, яке буде відрізнятися від того, що існувало раніше. Наукова революція в своїй підсумковій стежі вносить величезні реконструкції в метод теоретичного дослідження, а також в досить невеликий проміжок може кардинально змінити теорії, які до цього вважалися істинними. Отже, новий тип раціональності значно поглиблює знання вчених в області теоретичного розуміння буття і дає можливість користуватися новими і більш потужними методами дослідження даної науки.

Висновки: Кун проводить спірну паралель між проблемами нормальної науки і вирішенням завдань-головоломок, які представляють собою особливу категорію проблем, розв'язання яких може бути пробним каменем для перевірки таланту і майстерності дослідника. Вчений ж, процвітаючий в цьому роді діяльності стає фахівцем у вирішенні завдань-головоломок.

Згідно з концепцією Куна, розвиток науки йде не шляхом плавного нарощування нових знань на старі, а через зміну провідних уявлень - через наукові революції, що періодично відбуваються. Однак, дійсного прогресу, пов'язаного зі зростанням об'єктивної істинності наукових знань, Кун не визнає, вважаючи, що такі знання можуть бути охарактеризовані лише як більш-менш ефективні для вирішення відповідних завдань, а не як істинні або хибні.

Список використаних джерел:

1. Кун Т. Структура наукових революцій. — М.: Прогрес, 1975. — 288 с.
2. Никифоров О.Л. Філософія науки: історія та методологія.— М.: Наука, 1998.—376 с.
3. Печенкин О.О. Сучасна філософія науки: знання, раціональність, цінності в працях мислителів Заходу. —М: Логос, 1996. — 396 с.
4. Хакинг Я. Подання та втручання. — М., 1998. — 296 с.
5. Целищева О.І Нормативність науки: прогрес і парадигми в концепції перепису Р. Рорті, Філософія науки (3)2018. — С. 36-46.

Starkov Ihor, Patlaichuk Oksana, Goncharova Olena

Development of science in the concept of T. Kuhn

The authors of the post-positivism period made a great contribution to the philosophy of science, describing stages of development and the role of the scientist in science. Kuhn extensively gave his idea of the development of science in his work "The Structure of Scientific Revolutions", and gave his presentation to such terms as "paradigm" and "disciplinary matrix".

Keywords: *postpositivism; paradigm; normal science mature science anomalies in science; scientific revolutions.*

Старков И.Н., Патлайчук О.В., Гончарова О.О.

Развитие науки в концепции Т. Куна

Большой вклад в философию науки сделали авторы периода постпозитивизма, описывая ее этапы развития и роль ученого в науке. Кун развернуто дал свое представление о развитии науки в своей работе «Структура научных революций», и предоставил свое представление таким терминам, как «парадигма» и «дисциплинарная матрица».

Ключевые слова: *постпозитивизм; парадигма; нормальная наука зрелая наука аномалии в науке; научные революции.*